

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLVIII. Nona probatio: quia assertio nostra longè prævalet, non
solùm authoritate S. Scripturæ, Canonnum, Conciliorum, SS. Pontificum,
veterumque Doctorum, usque ad finem, vel ferè finem sæculi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

importat ac dignum ut approbetur. Non est autem digna approbatio sententia, que representatur ut minus verisimilis. Et ideo omnes Antiqui, tam Theologi, quam Philosophi, probabile pro eo quod nunc probabilis dicitur, frequentius usurpabant, inquit Antonius Coronus controv. 5. c. 5. q. 5. Nec melius alteram definitionem: *probabile est quod plerumque contingit*: Terillus refellit, quia alias non esset probabile catum esse fluidum, aut solidum. Neque enim vocem contingit, in definitione Philosophus accipit strictè, prout significat rem vicissitudini obnoxiam; sed late, prout significat rem apud nos incertam, quæ tamen majorem pro una, quam pro altera parte præferat verisimilitudinem.

CAPUT XLVII.

Octava probatio, à communi sensu omnium Communitatum, Congregationum, Tribunalium, Civitatum, Rerumpublicarum, Nationum & Regnorum.

578 **P**Robatur, sensum omnium Communitatum, Congregationum, Tribunalium, &c. probabilissimo esse contrarium, quia causa & controversia omnes, quæ deciduntur per Universitates, Communitates, Congregationes, Tribunalia, Nationes, Civitates, Respublicas, & Comitata regnorum totius Orbis, deciduntur semper penes majorem, nunquam penes minorem probabilitatem, cognitam ut talem. Deciduntur namque per pluralitatem suffragiorum, & in illis major & sanior pars semper prævalet minori, conformiter juri communi (inquit Fagnanus n. 205.) quo statuitur, „ in omnibus actibus Universitatum semper prævaleat sententia majoris & sanioris partis, ut de electionibus est cautum, in cap. licet devotanda, & in cap. quia propter, de elect. Et de postulatione cap. scriptum eod. tit. Et de præsentatione cap. quoniam de jure patron. Et de actibus Capitularibus cap. cum in cunctis de his quæ fiunt à maj. par. Cap. Et generaliter de omnibus actibus Universitatum in L. quod major. ff. ad legem municipalem. L. nulli. ff. quod cujusq. Universit. nomi. & L. nominationem c. de decution. „ Sed & testes numero plures in concursu prævalent paucioribus, cap. licet de probat. cap. in nostra, de testib. Et hoc ubique terrarum observatur. In discordia etiam prævalet judicium quod plurimorum sententiis confirmatur, cap. prudentiam de offic. deleg. cap. in Canonicis dist. 19. Duæ item rationes vincunt unam. L. nam etsi. ff. de inoffic. testam. Et ratio minus fortis cedit fortiori arg. L. si duo patroni §. Marcellus ff. de jurejur. In obscuris, ut habet regula juris in 6. quod verisimilius est sequi oportet, vel quod plerumque fieri solet. Denique in sacris Cardinalium Congregationibus quotiæ occurunt innumera cause, quarum decisio ex sacris Conciliorum Ca-

nonibus pendet (ait Eminentiſſ. D. Cardinalis de Aguirre in prologo ad suos Tomos Conciliorum Hispaniæ) ubi autem varia Authorum occurrunt sententiæ, illa omnino præferuntur, quæ, omnibus hinc inde consideratis, tutior videtur, aut juri, & æquitati conformior. Fagnanus quoque, qui sacrarum Congregationum per annos ferè 50. Secretarius fuit. n. 347. testatur, quod assertio nostra servatur tam in Rota, quam in S. Congregatione Concilii, quæ (inquit) ne communem quidem opinionem sequitur, quando apparet contrariam esse veriore, & validioribus subnixam rationibus.

Cùm igitur sententia probabilior prævaleat in electionibus, postulationibus, præsentationibus, deliberationibus Capitularibus, & in omnibus controversiis Universitatum, Communitatum, Congregationum, Nationum, Regnorum, Rerumpublicarum, &c. non est cur prævalere non debeat in controversiis morum, saltem quando sic est probabilior, ut simul sit tutior.

CAPUT XLVIII.

Nona probatio: quia assertio nostra longè prævalet, non solum auctoritate S. Scriptura, Canonum, Conciliorum, SS. Pontificum, veterumque Doctorum, usque ad finem, vel ferè finem sæculi decimi-sexti; sed & auctoritate eorum, quos, post exortum, aut jam grassantem Probabilissimum, divina Providentia suscitavit ad illi sese opponendum.

580 **O**Mnes Theologos, Canonistasque antiquos assertioni nostræ suffragari, supra luculenter demonstravimus, satilque apparet ex eo quod licet Antonius Terillus sententiæ probabilistica propugnator præcipuus, in fundamento Th. Mor. q. 22. in omnem se partem verterit, nec ulli pepererit diligentia, ut ex ipsis aliquos sententiæ suæ Patronos ante annum 1577. inveniret, usque aded in inveniendo defecerit, ut (quidquid ipse dixerit) non nisi contrarios proferre potuerit, prout apud ipsum videre poterit, quisquis, animo non præoccupato, testimonia ab ipso prolata legerit. In iis quippe Veteres expressè requirunt, ut opinio quam sequeris, probabilior, seu magis rationi consona, omnibus ritè perpensis, videatur. Et si quando dicant, probabile eligi posse, per probabile, id quod modo probabilius dicimus, intellexerunt, & quod nobis minus probabile est, illi non reputabant practicè probabile, sed certò non sequendum, ait Cotonus l. 1. controv. 5. c. 5. Idque aded certum est, attentis præmissis, ut Stephanus Gradius, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, in disput. de opin. probab. c. 23. Honorato Fabri Probabilista dicere non dubitet: „ Ultrò vincendum, & in triumpho ducendum tibi me tradam, si quisquam unquam, per omnem præteritorum sæculorum

memoriam (excipio Scriptores ante centum,
& eo amplius circiter annos exortos) ita lo-
cutus invenietur, ut Probabilista dicendo,
sequacem minoris probabilitatis de licito, in
concursum probabilioris de illicito, a peccato
excusari. Si cujusquam in ore vocem istam
naturae, tantum non loquentis, auditam o-
stendis, Graeci, Romani, Barbari, Philoso-
phi, Historici, Poetae, Oratores, quid mul-
ta? hominis serid, jocò, temerè, cogitatò,
datà operà, perfuntoriè usurpatam. Cedo
unum ex his, & servum me duc. Cum ta-
men ex adverso plena omnia literarum mo-
numenta sint, potiore, & vero magis pro-
ximam, uno verbo probabiliorè sententiam
exquirentium, &c.

581 At (inquies) si Majorum auctoritate desit-
tuti sumus, stipati sumus Recentiorum agmi-
ne. Ne igitur timeas Probabilissimum ingredi
(inquit Alexius Minez, Theol. Moral. p. 1.
in admonit. ad Lectorem) cum Probabilistis
consentiant *plurquam undecim Pontifices*. Quos
inter Urbanus VIII. in causa matrimoniorum
Guaranæ Gentis, in qua monuit Missionarios
ibi degentes, ut sequerentur opinioniones pro-
babiles, Barbaris favorabiliores. Et Bartholo-
mæus de Ledesma: de Sacram. Pœnit. disput.
14. conclus. 5. dicit sententiam probabilisti-
cam probati ex usu universali omnium, qui
sic habent in practica. Stephanus Spinula eam-
dem appellare non dubitat, Recentiorum om-
nium calculo, & universali penè populorum
usu confirmatam. Pasqualigus pro ea citat 45.
Auctores. Bordonus 100. Sarassa 170. Esparza
200. De eaque loquens Angelus Bossius: *Ia*
(inquit) *communiter Theologi, usque, ut ita*
dicam, insinuat. Ita omnes publici Professores
Theologiae.

582 At (inquam ego) verum non est, imò cer-
tissime falsum, Probabilistis consentire unde-
cim Pontifices, nec Mineus id probat, nec
probare potest: prorsusque à veritate alienum
esse quod Urbanus VIII. in causa illa Missio-
nariis permiserit usum opinionis minus proba-
bilis, & minus tutæ, contra agnitam probabi-
liorem, magisque tutam, perspicue demon-
stravimus cap. 42. Nec magis veritati conso-
num est, quod dicunt, & non probant Le-
desma, & Spinula: contrarium enim demon-
stravimus capite præcedenti.

583 Fateor quidem, quod novellum probabi-
litas commentum, sub finem sæculi decimi-
sexti exortum, totâ Antiquitate reclamante,
turba magna Recentiorum avidè exceperit.
Sed hoc ideo, quia, in hac mundi quondic
labantis senecta, facillè excipiuntur, quæ pru-
riunt auribus, placent hominibus, & favent
humanis cupiditatibus. Nec inde gloriandi
causa est: quia illam Recentiorum turbam
objicienti jure reponimus, quod alia de cau-
sa Hieronymus l. 1. adversus Jovinianum c.
19. ait: *Ne gloriaris quod multos discipulos ha-*
beas. Quod enim multi acquiescunt sententia
tuæ, indicium voluptatis est. Reponimus & me-

morabile dictum Pii II. ad Ludovicum Gal-
liæ Regem, quod senescente jam mundo,
semperque in deteriora vergente, neque ho-
nestas, aut justitia multitudine suadetur, quæ
variis affectibus agitata, ad pejora frequenter
inclinat.

Nec tamen quidquam ex hoc detractum
volumus piis, doctis, Catholicisque Secta-
toribus novellæ istius opinionis, sed eorum
auctoritatem jure optimo postponimus aucto-
ritati Sacrorum Oraculorum, Canonum, Pat-
rum, veterumque omnium Theologorum,
Canonistarumque; ad quos, utpote sapien-
tiæ & sanctitatis longè præcellentes, Spiritus
sanctus non remittit pro addiscenda sapientia
& prudentia: quoniam *in antiquis est sapien-*
tia, & in multo tempore prudentia. Job. 12.

Enimverò incredibile est, quod Deus tot
sanctissimis, illuminatissimisque Doctoribus,
per tot sæcula, vim minoris probabilitatis,
a Probabilistis præsentam, abscondisset, si ve-
ritati consona esset, præsertim cum Probabi-
lista eam buccinent, velut præcipuum Ethicæ
Christianæ, seu Christianæ Philosophiæ
cardinem, non solum securissimum tutissimum-
que, sed & summè necessarium ad conscien-
tiarum tranquillitatem, ad scrupulorum ex-
tirpationem, ad facilitandam salutem. Quod
si verum est: cur ergo tam ingens necessa-
riumque bonum, tamque expeditum salutis
compendium, Ecclesiæ suæ tot sæculis invi-
dit Spiritus sanctus? Cur tanti momenti ve-
ritatem tamdiu abscondit? Cur eam tamdiu
nescierunt tot illuminatissimi viri? Cur (in-
quam) ipsi, ut ad vitam pertingerent, prop-
ter verba laborum Dei, vias tam duras cu-
stodierunt, & hæc nostra compendia nescie-
runt? Si seiverint, cur ea nobis inviderunt,
de illisque adeò siluerunt, ut in eorum appro-
bationem, ne verbum quidem extet in eo-
rum monumentis, nec in sacris Oraculis, nec
in SS. Pontificum decretis, nec in Patribus,
sed passim documenta contraria, de tutiore
via in dubiis eligenda, de sectandis certiori-
bus, probabilioribusque? Cur novelli Proba-
bilista, post mille sexcentos annos, nova illa
compendia salutis proferunt, quæ à Patribus
non acceperunt? Viderint, an in ipsos non
quadret, quod Hieronymus in epist. Apolog.
contra Origenem scripsit: *Cur post quadrin-*
gentos (imò mille sexcentos) annos dicere ni-
veris, quod ante nescivimus? Cur profers in me-
dium, quod Petrus & Paulus edere noluerunt?
Usque ad hanc diem (usque ad annum 1577.)
sine hac doctrina mundus Christianus fuit.

Novitia proinde illa Probabilistarum do-
ctrina eo ipso admodum suspecta est de falsi-
tate, quo novam cæli viam, prioribus sæcu-
lis inauditam, in re præcipui momenti, quæ
cardo est, & basis totius Theologiæ Moralis,
absque Scripturarum, Patrum, veterumque
Theologorum auctoritate, imò contra eorum
auctoritatem inducit. Novitas quippe (ut Ber-
nardus ait) *dicitur, quasi non veritas.* Et, ut
Augu-

Augustinus, *antiqua est veritas, novitium & temporale mendacium*. Ut sapienter Justus Lipsius in lib. de constantia c. 5. & 6. novitas, communi veterum Sapientum sensui contraria, *vana est rationis imago, & umbra male consulens, & male iudicans*. Et, ut Bernardus epist. 174. *maior est temeritatis, soror superstitiois, & filia levitatis*. Et ideo verendum, multumque verendum, ne sub blanditiis ipsius communis hostis ars lateat, ad fovendam hominum concupiscentiam.

587 Denique à veritate certissime alienum est, probabilisticam opinionem, de licito usu opinionis minus probabilis, minusque tutæ, in concursu probabilioris, tutiorisque, ex adverso stantis, *Recentiorum omnium calculo confirmatam esse*. Neque enim, novissimis etiam hisce temporibus, sic eam invalescere divina Providentia permisit, ut ei se non opposuerint viri piissimi, doctissimique; imò eadem Providentiæ cautum est, 1°. ut pro veteri Majorum doctrina, adversus novellam probabilisticam commentum, viriliter starent Ferdinandus Rebellus to. 1. de iure & just. q. 5. in fine (ubi certum esse dicit, *neminem salvæ conscientia, sequi posse opinionem, quæ minus probabilis esse ab ipso cognoscitur*) Paulus Comitrolus responsor. Moral. l. 5. q. 5. (ubi probabilisticam opinionem appellat scædam prolapsionem) Valerius Reginaldus p. 1. lib. 11. c. 3. n. 28. Antonius Merenda in Universitate Bononiensi publicus Professor in magno volumine adversus Probabilitatem edito anno 1655. Carena de offic. S. Inquisit. p. 2. tit. 5. c. 4. Paulus Fresanelius de obligat. Miss. sect. 6. argum. 14. Peyrinus to. 3. c. 1. n. 10. Antonius Perez in Lauræa Salmantina certum. 10. n. 35. Andreas Blancus tr. de opinionum praxi (quem edidit sub nomine Candidi Philalethi) q. 5. Julius Mercorus; Mantus Inquisitor in basi Theol. Mor. Gravina in suo Cherubin. Paradisi l. 4. pag. 325. Auctor opusculi de prudentia christiana, contra abusum quintæ conscientie. Thomas de afflictis apud Caramuelem in Apologem, Philippus Faber (insignis Scottista) tr. de penit. disput. 6. Ludovicus de Scildere de princip. consc. tr. 2. Prosper Fagnanus ad cap. *ne imitatis* de constitut. Aravio (Episcopus Segobiensis) in decisio. Mor. disp. 9. assert. 3. Joannes Martinez de Prado to. 1. qq. Mor. tr. 1. q. 4. Crispinus à Borgia, Episcopus Placentinus, in Anticaramuele. Sinnichius in Saüle Exrege cap. 94. Vincentius Barionius in Theol. Mor. & in Ethica sua Christiana per totam. Petrus Labat. tr. de conscientia. Joan. Baptista Gonet in dissert. Theol. de probabilitate. Contensonus in Theol. mentis & cordis to. 3. dissert. 6. c. 1. & 2. Jacobus à S. Dominico in Compendiar. Theol. Mor. exposit. append. alterâ sect. 1. Noster Illustriss. Marinarius opus. de probab. Noster Leo à S. Joanne in simili opusculo. Noster Gabriel à S. Vincentio in lib. de remed. ignor. Noster Carolus ab Assumpt. opuscul. de opin. probabi-

li. Augustinus de Angelis in lib. de recto usu opin. probab. Franciscus de Genet, Episcopus Vasonensis to. 1. Theol. Moral. c. 32. Cabbassius in Theoria & Praxi jur. canon. l. 3. c. 13. n. 7. Serenissimus Armandus Bourbonius, Princeps de Conti in 7. respons. ad P. Deschamps de 9. Septemb. 1664. Nicolaus Josephus de la Verdure tract. de opin. prob. a. 4. Jacobus Boudart Manual. Theol. to. 2. tr. 3. §. 23. Merbesius in Sum. Christ. p. 1. q. 28. Stephanus Gradius disput. de opin. probab. Daniel Episcopus Petrocorensis in Theol. Mor. to. 1. l. 2. c. 4. Huyghenitus in observat. brevib. de actib. human. cap. 14. Sreyartius in Aphorist. p. 1. disput. 3. Academia Lovanienfis in articulis Innocentio XI. ad examen oblatis art. 1. Florentius de Cocq Princip. Theol. to. 1. tr. 2. c. 6. sect. 7. Natalis Alexander Theol. Dogmat. & Mor. to. 7. l. 3. cap. 4. reg. 13. Neesen Theol. Mor. tr. 11. q. 2. dub. 4. Marcatus Havermans in epist. apolog. ad Innocentium XI. Norbertus Delbecque in dissert. Theol. de advett. requis. ad peccand. a. 3. §. ult. Joan. Bapt. de Marinis, Generalis Ord. Prædicator. in epist. ad Julium Mercorum, ipsius basi præfixa. Thyrtus Gonzales, Generalis Societatis Jesu, in fundam. Theol. Mor. per totum. Egidius Estrix in Append. adjectâ ad librum proximè laudatum sui Generalis, Andreas Juntes in tomo magno de consc. quem prælo paratum reliquit in Collegio Mauri. uti laudatus Generalis refert in operis sui introductione. Christianus Lupus in dissert. de opin. probab. Franciscus Farvacques in disquisit. Theol. de peccat. dub. c. 8. Joannes Schweizer in dissert. Theol. de radice intolerab. proposit. §. 3. & in respons. brevi, in istius libri defensionem edita. Willelmus Wendrockius in notis ad epist. 5. provinc. Et in Appendice 1. ad dissert. de probab. Joan. Bapt. du Hamel Theol. to. 4. tr. de actib. hum. l. 2. dissert. 4. c. 2. P. Gisbertus ab ipso relatus, in Idæa Theol. Pichinardus in sua Dogmat. Philosoph. to. 1. pag. 194. & seqq. Antonius Cotonius contrav. 5. c. 5. Michael de Elifalde, sub nomine Antonii Celladei, in lib. de recta mor. doct. per totum. Joannes Mabillon tr. de stud. Monastic. p. 2. cap. 7. Gabtiel Gerberon lib. de vero penit. Leonardus Van-Roy Theol. Moral. p. 1. c. 8. q. 8. 9. & 10. Teste denique Thyrtus Gonzales in introduct. sui tract. de recto usu opin. prob. in Gallia & Belgio à doctrina de recto usu opinionis probabilis, minus tutæ, in occurfu probabilioris & tutioris, *pædem retrahunt communiter Religiosi, & Doctores seculares*.

2°. eadem divina Providentia suscitavit 588 complures S. R. E. Cardinales, insigni pietate & eruditione conspicuos, qui probabilisticæ opinioni murum pro Domino sese opposuerunt; nimirum (præter Cajetanum supra relatam) Bellarminum, Pallavicinum, Bonnam, Aguirrium, de Lauræa, Grimaldum, Sandovalium, Le Camus, Capisuechium, For-

binium, Sfondratum, de Noris, &c. Bellarminus namque in epist. ad nepotem suum, Episcopum Theanensem: *Siquis* (inquit) *velit in tunc salutem suam collocare, is omnino debet certam veritatem inquirere, & non respicere quid multis hoc tempore* (quo Probabilismus invalefcere incipiebat, hoc enim sub initium hujus sæculi scribebat) *dicant, aut faciant. Et si rei certitudo non possit ad liquidum apparere, debet omnino tutiorem partem sequi, & nullâ ratione, nullius imperio, nullâ utilitate temporali propositâ, ad minus tutam partem declinare. Agitur enim de summa re, cum de salute aeterna tractatur; & facillimum est conscientiam erroneam exemplo aliorum induere, & eo modo, conscientia non remordente, ad eum locum descendere, ubi vermis non moritur, & ignis non exinguitur.* Pallavicinum & Aguirrium dabimus specialem capite sequenti. Cardinalis de Lauræa Probabilismum copiose & nervose confutat to. 2. in 3. sentent. disp. II. a. 4. sicut & Cardinalis Sfondratus in disput. juridica de lege in præsumptione fundata pag. 15. & seqq. Cardinalis Bona in princip. vit. Christ. p. 2. §. 46. sic ait: *Verro Dei amore carere convincitur, qui humanis rationibus à legis obligatione (sub prætextu probabilicatis) eximere se studet, laxiores querens opiniones (apud earum Fabricatores Probabilitas) & Magistros prurientes auribus, qui, ut noxia liberari faveant, mandata Dei, & Ecclesie, tot limitationibus, & perniciosis interpretationibus convellunt, ut vix remaneat præcepto locus. Vivunt itaque homines, non sicut oportet, sed sicut volunt. Quia tot jam sunt de humanis actionibus opiniones (quas Probabilistæ censent probabiles) ut ferè liceat quidquid lubet. Verùm ante horrendum Tribunal Christi, non ex placitis hominum, sed ex lege Dei, & ex veritate judicabimur. Scio quidem non omnem probabilitatem damnandam esse; sed vereor, ne quod multis (quos pios & doctos Probabilistæ vocant) probabile videtur, falsum omnino in extremo iudicio inveniat. Vereor, ne nimia opinandi libertas multos ducat in perditionem.* Cardinales Grimaldi, Archiepiscopus Aquensis, & Le Camus, Episcopus Gratianopolitanus, idem reipsa præstiterunt, dum eorum hortatu, aut jussu (teste Cardinale Aguirrio infra referendo) edita est laudatissima illa Theologia Moralis Gratianopolitana Francisci Geneti, toties recusa, Probabilismum doctissime refellens. Eodem jure hic accensetur Cardinalis Capisuchus, qui eandem Theologiam approbavit velut continentem sanam, solidam ac tutam doctrinam, atque ad componendos Christi fidelium mores necessariam. Eodem rursus jure prænominatis adjungimus Cardinalem Balthafarem de Moscovo & Sandoval, Archiepiscopum Toletanum, quia ipsius hortatu (prout Cardinalis Aguirrius enarrat) tres sanctissimæ vitæ Episcopi, Bernardus Hontiveros, Calaguritanus, Joannes de Palafox, Oxomensis,

& Ludovicus Crespinus, Placentinus, ceperunt communi consilio exagitare Probabilismum, tunc longè ac latè grassantem. Denique Cardinalis Forbinus de Janton, dum esset Diniensis Episcopus, Probabilismum damnavit in censura sua de sexta Maii 1659. Quid plura? prolixus essem (ait Eminentiss. D. Cardinalis de Aguirre loco proximè referendo) si omnes Dominos Cardinales, Probabilismi illius laxi inimicos, & tutiorum, aut saltem palam probabiliorum sententiarum tenaces, tam factis, quam scriptis, jam vitâ sanctos nominare vellem, inter tam multos eorundem, qui usque modo sanctitate aut doctrinâ insigni floruerunt, vix (credo) invenietur aliquis, qui aliter senserit, aut docuerit. Immo & ex iis qui modo superstities sunt, tam intra quàm extra Urbem, præstanti pietate & eruditione conspicuis, ac toti Orbi Christiano notis, quorum judicia ac sententia mihi frequenter colloquio, ac variis congressibus innolescunt; nemo est (quantum capio) qui tam in theoria, quàm in praxi, non censeat sequendam omnino esse sententiam tutiorem, vel saltem longè veriores, ac probabiliorem. Atque in sacris hisce Congregationibus... ubi varia Authorum occurrunt sententia, illa omnino præfertur, quæ omnibus hinc inde consideratis tutior videtur, aut juri & æquitati conformior.

3°. eadem Providentia excitavit præcipuos 591 regni Galliarum Archiepiscopos, & Episcopos plusquàm viginti, ad eandem probabilisticam doctrinam censuris suis, zelo & feveritate succensus, solemniter proscibendam; sicut & ad idem excitavit in Belgio Jacobum Boonen, Archiepiscopum Mechliniensem, & Antonium Triest, Episcopum Gandavensem. In Hispania, præter Illustriss. D. Aravio, Episcopum Segobiensem, tres alios doctissimos, pariter & vitæ exemplarissimæ famâ, & scriptis insignes, Bernardus Hontiveros, Calaguritanus (Congregationis Benedictinorum in Hispania antea Generalem, & in Ovetensî Academia primarium Professore) Joannem de Palafox Oxomensis, & Ludovicum Crespinum à Borgia, Placentinum, ut eandem doctrinam doctissimis scriptis suis confutarent. Ad quod & in Italia suscitavit Lambertum le Drou, Episcopum Porphyriensem, & Ignatium de la Zerda Episcopum Aquilanum, ut memorat Cardinalis de Aguirre in Prologo ad suos Tomos Conciliorum Hispania.

4°. excitavit & plusquàm mille Parochos, 592 pietate & eruditione præstantes, per totum Gallia regnum, seu præcipuas Dioceses ipsius, nimirum Parisienses, Rothomagenses, Senonenses, Bellovacenses, Ambianenses, Ebroicenses, Lexovienses, Nivernenses, Catalaunenses, Andegavenses, &c. qui adversus eandem de licito usu opinionis minus probabilis pro libertate doctrinam graviter insurrexerunt, pro ejusdemque doctrinæ proscipione apud suos respectivè Episcopos, magno zelo insurrexerunt. *Judicium autem tam magni Cæsus Presbyterorum, qui in urbibus regni præcipuis*

capis animas regunt, & conscientias dirigunt, parvi non est faciendum, ait Illustriſſ. D. Fagnanus n. 289. ex cap. prudentiam S. illa quoque, de offic. Jud. deleg. Nec rationabilis est exceptio contra iudicium ipsorum, si eorum auctoritatem infirmare coneris, absque ulla probatione dicendo, quod Janfenista sint, vel fuerint. Imò exceptio ista puerilis est, atque ridicula, nec aliud nisi pura calumnia, quam S. D. N. Innocentius XII. pro tali vult haberi, quamdiu legitime non probatur, eos in sensu obvio tenere vel tenuisse aliquam ex quinque propositionibus damnatis. Nec certe Cardinalis de Aguirre, & Illustriſſ. Fagnanus ipsos cum laude citassent, si ut Janfenistas habuissent. Vide dicta Prolegom. 3. cap. 22.

593 5°. plures quoque Universitates excitavit ad eam, vel improbandam, vel censorio iudicio exterminandam, scilicet Parisiensem, quæ (apud Natalem Alexandrum Theol. Dogm. & Mor. to. 7. l. 3. c. 4. reg. 13.) sequentem propositionem condemnavit: *In questionibus de bono vel malo, licito vel illicito, jure divino, vel humano, potest quis sequi opinionem minus probabilem, minusque tutam, relicta probabiliore, & magis tuta, etiam sibi nota ut tali.* Eandem propositionem Facultas Pictaviensis declaravit falsam, temerariam, & in variis morum corruptelas inducentem. Anno verò 1655. die 4. Maii, ad instantiam Episcopi Gandavenſis, Facultas Lovaniensis sequentem propositionem: *Autoritas unius probi & docti, reddit opinionem probabilem, declarat perniciosam, & innumeras absurditates invehentem in omni materia doctrine moralis.* Affines verò propositiones sequentes (apud eundem Alexandrum reg. 14.) Facultas Parisiensis damnavit. *Ad probabilitatem suffiunt quatuor. Sed quatuor, immò & viginti, & supra, testantur unum sufficere. Ergo sufficit unus. Ex auctoritate unius tantum potest quis opinionem amplecti, licet à principis intrinsecis falsam & improbabilem existimet. Omnes opiniones probabiles sunt per se aequè tuta ac securæ. Benigniores, est aliquando sint minus probabiles, per accidens sunt semper miliores & securiores.* Sed & anno 1682. Facultas Colonienſis, Probabilissimum improbavit, dum die 7. Septembris approbavit disputationem brevem Joannis Schweitzeri, Probabilissimum confutantem. Denique Apologema Caramuelis pro antiquissima & universalissima doctrina de probabilitate, Romana Inquisitio die 15. Januarii 1664. condemnavit.

594 6°. eadem Providentia divina præclarissimis Religionibus inspiravit, ut in Capitulis suis generalibus, vel Constitutionibus præciperent subditis suis, ut in controversiis moralibus opiniones sequerentur probabiles & magis tutas, uti de Ordine nostro constat ex Constitutionibus strictioris Observantiæ p. I. c. 22. n. 13. ubi statuitur, ut Lectores sequantur interpretationes SS. Patrum in exponendo S. Scriptura contextu, novas autem non admittant. Tom. I.

*tant, vel doceant. Similiter in casibus conscientia prælegendis... communes opiniones, & in tutiorem partem inclinantes amplectantur. De Prædicatorum Ordine Gonet idipsum probat ex Capitulo generali anni 1655. admonit. 14. Unde ab eo tempore adversus laxitates plurius Casuistarum, & specialiter adversus Probabilissimum plures sacri istius Ordinis classicum cecinerunt, teste dignissimo ipsius Generali Antonio Cloche in Compendiar. Chronico Generalium pag. 119. Successerunt (inquit) his questionibus alia de opinionum probabilitate. Sed ne in animarum perniciem cederent, plures ex Ordine nostro scripsere, juxta genuinam S. Thomæ doctrinam: in Italia quidem Julius Mercorius Inquisitor Mantuanus; in Hispania Fr. Joannes Martinez de Prado; in Gallia Fr. Joannes Bapt. Gonet, & Fr. Vincentius Contenson, & alii plures. De Ordine Theatinorum Fagnanus n. 286. probat ex Decreto Capituli V. Generalis, necnon ex duabus Epistolis Pastoralibus Præpositi Generalis, ejusdem Ordinis. Et de Ordine SS. Trinitatis Redempt. Captiv. id probat ex cap. 3. Constitutionum istius Ordinis, ubi sic legitur: *In opinionum delectu habeant Pares Lectores specialem advertentiam, & enixe suadeant, communiore, magisque probatas sententias tueri, ne, ad ostendendam ingeni subtilitatem, adducant opiniones... minus probabiles.* Doctissimas observantissimasque Congregationes S. Mauri, necnon S. Vanni Ordinis S. Benedicti, contra Probabilissimum stare, uti & plerisque sub regula S. Augustini militantes, atque omnes penè Præmonstratenses, Oratoriosque Berrullenses in Gallia, Belgioque, notissimum est.*

Ipsa denique Societas, secundum Constitutiones suas, & monita Generalium suorum, probabiliore, securioreque doctrinas amplecti tenetur. Constitutionum namque Societatis 4. p. c. 5. n. 4. S. Ignatius sic ait: *Sequantur (Professores Societatis) in quavis Facultate securiorem & magis approbatam doctrinam, & eos Doctores, qui eam docent.* Ob cujus Constitutionis neglectum Paulus Oliiva, Societatis Generalis, in epist. ad Honoratum Fabri, non dubitat asserere, *contra Societatis, & contra S. Ignatii mentem, & contra diserta Præpositorum Generalium Decreta ire, qui Theologie Moralis placita, benignarum opinionum obtinui, plus aequo molliunt.* Nec solum eunt contra suas Constitutiones, sanctique Ignatii mentem, sed & contra Societatis honorem, Ecclesiæque universæ bonum, uti deplorat idem Generalis to. 3. conc. 21. hisce verbis: *Vix in illam ecclesiasticam domum ingredior; quin continuo audiam: quid tibi videtur de peste tam lethifera, & universali? Et cum interrogo, qua sit contagio tam abominanda? Mihi respondetur, adductis superciliis, sermonem esse de summa illa confusione, inducta inter Catholicos, de tam multis opinionibus, quas appellant probabiles, qua hoc tempore innoxia faciunt Zachariæ fœnera, rapinas Antiochi, Scribarum la-*

erocinia, & si excipiamus Herodis libidinem, & Ammonis lasciviam, quibus tam aperte suffragari non audent, quidquid audent ratio statui, & quidquid tentat cujusque utilitas, id totum abrogantes, quod Deus scripsit in Moysi Tabulis, & quod Ecclesia praecepit fidelibus. Deplorat & Mutius Vitelleschus, ejusdem Societatis alter Generalis in epistola an. 1655 ad omnes Provincias missa, his verbis: Nonnullorum ex Societate sententia, in rebus praesertim moralibus, plus nimio libera, non modo periculum est, ne ipsam everiant; sed ne Ecclesia Dei universa, insignia adferant detrimenta. Omni itaque studio perspiciant (Superiores) ut qui docent, scribuntve, minime hanc regulam in opinionum delectu mutantur. TUERI QUIS POTEST. PROBABILE EST. AUTHORE NON CARET. Verum AD EAS SENTENTIAS ACCEDANT, QUAE GRAVIORUM, MAJORISQUE MOMENTI AUTHORUM SUFFRAGIIS SUNT FREQUENTATE; QUAE BONIS MORIBUS CONDUCCANT MAGIS; QUAE DENIQUE PIETATEM ALERE ET PRODESSE POSSUNT, NON VASTARE, NON PERDERE. Quoniam vero Constitutiones, Decreta, regulas probe callent, de S. Thoma sequendo, de non promovendis ad Cathedras, aut etiam removendis, qui ejusdem doctrinam parvis facere, aut cordi non habere praeseferunt (praesertim si novitatum amantes deprehendantur, qui nullam rationem sunt ferendi) reliquum mihi praeterea nihil est, nisi ut haec ipsa serventur, uti maxime momenti rem, quam ardentissime possum urgere. Videri potest liber Antuerpiae anno 1656. editus, cui titulus, Epistola Praepositorum Generalium ad Patres & Fratres Soc. Jesu. epist. 2. Proinde nec Societatis honori, nec universae Ecclesiae bono, nec bonis moribus ac pietati confuissent Amadeus Guimenius, Apologus Casuistarum, Efcobar, Tamburinus, &c. tot laxioribus opinamentis, quorum pleraque Alexander VII. & Innocentius XI. proscripserunt, Casuistarumque Apologiam, & Amadeum Guimenium Vaticano fulmine percusserunt, uti etiam nuper Alexander VIII. Thesim Divionensem de peccato philosophico velut erroneam, & Mussipontanam contra necessitatem divini amoris, velut haeticam profligavit, exterminavitque. Verum ex ipsa Societate saniorum, securioremque de probabilitate, aliisque quaestionibus moralibus, doctrinam tradunt Comitulus, Andreas Blancus, Michael de Elizalde, Thyrsus Gonzales, Societatis hodie Generalis, & alii. Utinam plures! Utinam omnes!

CAPUT XLIX.

Decima probatio: quia Eminentissimi Cardinales, Pallavicinus & Aguirrius, alique viri gravissimi, sapientissimique, Probabilissimum a se aliquando desensum, omnibus hinc inde fundamentis maturius expensis, retractarunt, repudiarunt, abjecerunt; nostram autem doctrinam semel susceptam nullus retractavit.

596 IN eo sapientissimi isti Cardinales Augustini sapientiam imitati sunt, qui cum retulif-

set istud Tullii de quodam dictum, nullum unquam verbum quod revocare vellet, emisit; ab hac (inquit Augustinus epist. 7. ad Marcellinum) ego excellentia tam longe abssum, ut si nullum verbum, quod revocare vellem, protulero, fatuo sim, quam sapienti similior. Ego proinde fateor, me ex eo numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt.

Et de Pallavicino quidem apud Thyrsum 597 Gonzales Soc. Generale in lib. de recto usu opin. probab. disert. 13. c. 1. n. 76. extat hoc testimonium 29. Martii 1690. ipsi traditum à R. P. Nicolao Maria Pallavicino, in Collegio Romano Soc. Primario Theol. Scholast. Professore, Episcoporum Examinatore, & S. officii Qualificatore, manu propria scriptum: Eminentissimus Cardinalis Pallavicinus, anno ferè ante mortem, dixit mihi, sibi esse fixum, relinquere post se scripturam, in qua retractare intendebat ea, quae scripserat in lib. de actib. humanis; nempe posse quemquam practice sequi opinionem minus probabilem, & minus tuam, relicta probabiliori: immo sibi fixum omnino esse unumquemque teneri sequi sententiam illam, quam putat esse veram, neque posse ullatenus conformari sententia, quam putat esse falsam. Haec olim P. Nicolao Pallavicino affirmabat Cardinalis Sfortia.

Idipsum laudatus Generalis n. 92. constare 598 dicit ex ipsius Cardinalis epistolis ad P. Michaellem de Elizalde de hoc argumento: quarum unam latine reddit, in qua dicit 1º. quòd dum quis (licet cum dubitatione quadam, & ratione in contrarium) judicat actionem lege naturali esse sibi veritam, non potest formare judicium practicum esse permissam... Secundo, ignorantiam invincibilem non esse tam communem, quam à multis praesumitur... Tertio... quòd ut opinio quadam sit probabilis, non sufficit eam defendi à laxioribus nonnullis, parumque accuratis Scriptoribus. Aliàs enim omnis penè licentia atque indecentia fieret probabilis, omnesque leges interirent. Igitur ad bonum Reip. regimen, bonamque disciplinam creaturarum rationabilium, debet probabilitas requirere Sectatores autoritatis tanta, ut homo non dubitaret sequi illos in negotiis momenti maximi, in quibus error, etiam materialis tantum, afferret damnum non leve. Denique magni peccati reos esse Authores illos, qui, ut potentibus hominibus, vel multitudini placeant, tradunt opiniones morales, quas esse censent falsas. Hoc est enim non modo homines in re gravi decipere, sed etiam legitimo Superiori facere injuriam... distortis verborum suorum interpretationibus, seu iniqua diminutione sua jurisdictionis... Roma 27. Maii 1662.

Cardinalis verò Aguirrius in praefat. ad Tomos 599 Concilior. Hispan. seu Ratione Operis ad Lectorem, suae retractionis motiva sic enarrat: Sanè non aliter explorarem partes officii nostri, sive hujus eximia dignitatis, ad quam occulto Dei judicio... exiguitatem nostram